

Zenei naptár

Lukowicz csembalóestje

Rövid időn belül másodszor invitálta közönségét csembalóestre a filharmonia, s jöllehet más-más bérleti sorozatban, az érdeklődés mégis erősen megcsappant, úgy látszik, a jóból is megárt a sok. Pedig, mint ilyenkor általában lenni szokott, ez utóbbi koncert kínálta a szenzációt. Nevezetesen a lengyel *Elsbieta Stefanska Lukowicz* szerdai szőfőestje a Tisza-szállóban, zongorabérleti sorozatban, ahová fölfehetően azért jöttek kevesebben, mert a fiatal krakkói születésű művész neve jobbara ismeretlen a helyi publikumnak. Lukowicz Krakkóban tanult zongorázni, Berlinben csembalózni, s már huszonegy évesen mindkét hangszeren dínyertese a lódi Régi Zene versenynek, sőt egy évre rá

győztese és különdíjasa a genfi nemzetközi csembalóversenynek is.

Elsbieta Stefanska Lukowicz különleges adottságokkal rendelkezik a csembalójátékhoz. Lebilincselő eleganciával, mindenfajta zsúfoltság vagy forszirozott súrités nélkül, olykor lélegzetelállító tempóban, gyöngyözően fényes futamokkal, képes úrrá lenni a hangszernek természetéből fakadó hangzásbeli monotonitáján. A csembalóhangzás ugyanis mérsékelt színezésre nyújt módot későbbi leszarmazottjainál, a zongoránál. Ennek (is) következtében nem játszható el rajta a teljes zongorirodalom, s az előadó tulajdonképpen már a műsorválasztásával megmérte, mi az, amire még mer vállalkozni — hatáscsökkenés

nélkül. Az nagyjából természetesnek tűnt, hogy Lukowicz könnyedén szólaltatja meg a csembalóra írt, vagy a hangszer „idomaihoz” képlekenyen simuló polonézeket, lengyel táncokat, *Couperin* szellemes fricskáit (*A nagy és ősi kobzos-céh ünnepe*), sőt látványos pompába tudja öltöztetni *Händel g-moll szvitjét*, *G-dúr chaconne-ját* vagy a *Scarlatti-szonátákat*. Hanem, hogy *Bach Kromatikus fantáziájával* és *fűgájával* is ilyen nagy hatású előadást tud produkálni, komoly meglepetés, hiszen a mű monumentalitása igazán zongorán érzékelhető: Lukowicz bravúrosan bizonyította, ma sem hatástalan a csembaló. Játékát remélhetően lesz még módunk hallgatni.

N. I.

Hatvanéves a vakok szövetsége

Hatvanéves a vakok szövetsége — ebből az alkalomból sajtótájékoztatót tartottak csütörtökön a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének Május 1. úti székházában.

Tájékoztatták az újságírókat a több mint 30 ezer vak, illetve gyengénlátó társadalmi helyzetéről, a rehabilitációs lehetőségekről, az érdekvédelmi szervezet tevékenységéről. Külön hangsúlyozták a megfelelő társadalmi szemlélet kialakításának szükségességét. (MTI)

Elhunyt dr. Berencz Ferenc

Jelentős veszteség érte a József Attila Tudományegyetem elméleti fizikai tanszékét dr. Berencz Ferenc docens halálával. 61 éves volt. Szegényparaszti családból származott, ezért tanulmányait csak a tehetséggel párosult szorgalom tette lehetővé. Mint egyetemi hallgató ezért kerülhetett az Eötvös Kollégiumba. Már akkor felébredt benne az elméleti fizika iránti érdeklődés. 1941-től díjtalan gyakornok az egyetemen, majd középiskolai tanárként működött. 1951-től nyert kinevezést az elméleti fizika legkülönbözőbb ágait ismertette meg hallgatóival. fő oktatói területe a mechanika és a molekulafizika. Előadásai jól követhetők és pontosak voltak.

Jelentősek tudományos sikerei. 1956-ban a hidrogénmolekula kvantumelméletének továbbfejlesztésében elért eredményeivel a fizikai tudományok kandidátusa címet nyerte el. Külföldön is ismerik nevét, tagja volt az International Journal of Quantum Chemistry című tekintélyes folyóirat szerkesztő bizottságának. Hallgatói, kollégái és barátai mély részvétellel kísérték el utolsó útjára.

Római villa

Újabb római kori emlékek — egy feltehetően a II–III. században épített villa, valamint a hozzátartozó kisebb építmények maradványai — kerültek elő a Fejér megyei Sároson az őszi mélyszántás közben.

Egymillió haszon

Automata, újításból

Új gomblyukkötő automatát szerkesztett Pál Csaba, a Debreceni Ruhagyár dolgozója. A memóriaközponttal ellátott gép munkába állítása nagymértékben csökkentette a dolgozók fizikai erőfeszítését, ugyanakkor a munka termelékenységét is növelte a hagyományos módszerhez képest. Már meg is kezdte a munkát a gyárban: 50 másodpercenként készíti el egy gomblyukat. A korábbi, pedálnyomáshoz mintegy 3–5 kilogrammos erőt kellett kifejtenie a dolgozónak, ami napi háromezer gomblyuk elkészítéséhez tetemes mennyiségű munkát igényelt. A 34 éves Pál Csabának ez körülbelül a felszabadító újítása, s eddigi újításainak gazdasági haszna most már eléri az egymillió forintot. Az új gép megszerkesztésével elnyerte a gyár fiatal műszakosai és közgazdászok tanácsa pályázatát. (MTI)

Új könyvtárak

Korszerű letéti könyvtárat nyitottak Győrött, a Mezőgazdasági Gépgyártó és Szolgáltató Vállalatnál, valamint a Lenfóné és Szövőipari Vállalatnál.

A szocialista brigádok is közreműködtek abban, hogy

mielőbb elkészüljenek a gyáron belüli közművelődési intézmények. Társadalmi munkában polcot készítettek, s apró csinosításkokkal tették igazán otthonossá a könyvtárhelyiségeket. (MTI)

Jövő ősztől Szabadon választható tárgyak a gimnáziumban

A gimnázium a legrégebb iskolafajtánk, ám most itt készülnek napjaink pedagógiájának egyik jelentős változására: az új tantervekkel egyidejűleg szabadon választható tantárgyakat vezetnek be a jövő tanévben. Ezzel fokozatosan megszűnnek a szakosított tantervű, népszerű nevükön a tagozatos osztályok.

Mi az újítás lényege? A harmadikos-negyedikes gimnazisták maguk dönthetik majd el, hogy néhány tantárgyat akarnak-e tanulni, vagy sem.

A gimnázium alapvető feladata kétirányú: egyrészt az egyetemi-főiskolai továbbtanulást választó növendékeket kell készíteni elméleti ismeretekkel, másrészt gondoskodnia kell azokról a tanulókról is, akik közvetlenül az iskola befejezése után munkába állnak. A kettős igénynek csak akkor tud megfelelni a gimnázium, ha az egységes általános műveltség megalapozásán kívül differenciált ismereteket is nyújt tanítványainak. Ezt a célt szolgálja a szabad tantárgyválasztás, a fakultáció, aminek lényege: lesznek a gimnáziumban olyan elméleti-közismereti tantárgyak, tantárgycsoportok, amelyek elsősorban a továbbtanulásra készítik fel a tanulókat, illetve olyanok, amelyek a végzés utáni munkába állásukat segítik. Ilyenek például a közgazdasági és közgazdászati ismeretek, a műszaki rajz, a gép- és gyorsírás, a környékbeli üzemek igényei alapján meghatározandó speciális ismeretek stb.

Sokan attól tartanak, hogy a tantárgyválasztás valamiféle zűrzavarhoz vezet az iskolában, hiszen ki-ki azt tanul ezentúl, amit akar, és a reform nem szolgálja majd a hátrányos helyzetű gyerekek műveltségbeli fölzárkóztatásának célját. Ezekben az aggodalmakon kívül jó néhány egyéb gond is jelentkezik a fakultatív tantárgyakkal kapcsolatban. Amde a mintegy tíz éve folyó kísérleti tanítás tapasztalatai alapján ezeknek egy része nem általános jellegű, más részük pedig gondos szervezéssel elkerülhető, tehát nem akadályai a szabad tárgyak beiktatásának. A valóságban szó sincsen a tanulókat ötletszerű választásáról, egyes tárgyak teljes elvetéséről. A választás ugyanis csak a harmadik

osztályban lesz lehetséges, és a minden tanulóra kötelező heti 33 órából a harmadikban hét, a negyedikben pedig kilenc óra jut a fakultatív keretbe. Ez két vagy három tárgy választását teszi lehetővé. Jogában áll a diáknak heti óraszámát 33-ról 35-re növelnie egy heti két-órás szabadon választható tárgy tanulásával.

A fakultatív tantárgyak többsége elméleti: egyrészt a gimnáziumban egyébként is tanult ismeretek elmélyítését, kiegészítését szolgálják, másrészt olyan stúdiumokra adnak lehetőséget, amelyek nem szerepelnek a kötelező anyagban (pl. pszichológia, logika, ábrázoló geometria, néprajz, szociológia).

Természetesen gyakorlati jellegű tárgyakat is választhatnak a tanulók. Ezek általában művelő szerepük mellett mindenképp a munkába állást segítő tudnivalókhoz, felkészültséghez juttatják őket (idegenvezetés, gépjárművezetés, postaforgalmi intézés, kémiai anyagvizsgálat, számítógépekkel, államigazgatási ismeretek stb.). A pedagógiai pályára készülőket nevelési alapismereteket is tanulhatnak.

Ha csak a harmadikban kezdődik meg a fakultatív tárgyak tanítása, vajon milyen szerepet szánunk a gimnázium két első osztályának? — kérdezi sok szülő. A továbbhaladási esélyegyenlőség megteremtése végett az első osztályban kiemelt feladat — persze később sem feledkeznek meg erről — a hátrányos helyzetű gyerekek fölzárkóztatása, amit szervezően összekapcsolnak a diákok pályaválasztásának előkészítésével. A második osztályban ez utóbbi tévékenység válik a legfőbb nevelési feladattá. Azt kívánják előmozdítani, hogy minden gimnazistában kialakuljon a pályairányi eldöntéséhez szükséges érettség. (Csak a pályairányról van szó — egészségügyi, mezőgazdasági, műszaki, pedagógiai stb. —, mivel a konkrét pálya vagy szakma megválasztása később lesz idősebb.) Ezt heti egyórás foglalkozással külön is segíti az iskola.

A kísérleti iskolák tapasztalatai egyértelműen azt mutatják, hogy a szabad tárgyak jelentősen hozzájárulnak a nevelés erősítéséhez, jól szolgálják a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztését.

P. Kovács Imre

Nádaratás

a Fertő tavon

Hazánk legnagyobb összefüggő nádarületén, a Fertő tó magyar oldalán megkezdődött a nádaratás. A Fertő Nádgazdasági Vállalat nagy teljesítményű önjáró aratógépei meglehetősen kedvező körülmények között látják munkához. A hó és a viharos szél megdöntötte a nádat. Bár a vállalat dolgozói a legtöbb nádat a Fertő tavon vágják le az idei télen is, az első hetekben inkább a bérelt alföldi nádasokban aratnak nagyobb ütemben. Tavaszig 3 millió kéve nád aratását tervezik, ebből több mint 2 milliót a Fertő tavon vágják le. (MTI)

A méhészet haszna

Tanácskozás Kecskeméten

A méhészet fejlesztésének a mezőgazdaság is hasznát látja: több milliárd forintra becsülik évente terménynövelő szerepüket a gyümölcsösökben, a szántóföldeken. Az érdeket egyeztetésnek módjáról tanácskozott Kecskeméten a II. országos méhészeti konferencia, amelynek kétnapos programja csütörtökön ért véget. 40 ezer hazai méhész képviselében több százán vettek részt a tanácskozáson.

A szűkülő méhlegelők ellenére eredményesnek értékeltek az utóbbi évtized méhészkedését: gyarapodtak a méhcsaládok és a fiatalok közül is sokan vállalkoztak méhészkedésre. Termékek nélkülözhetetlen a korszerű táplálkozásban, a gyógyá-

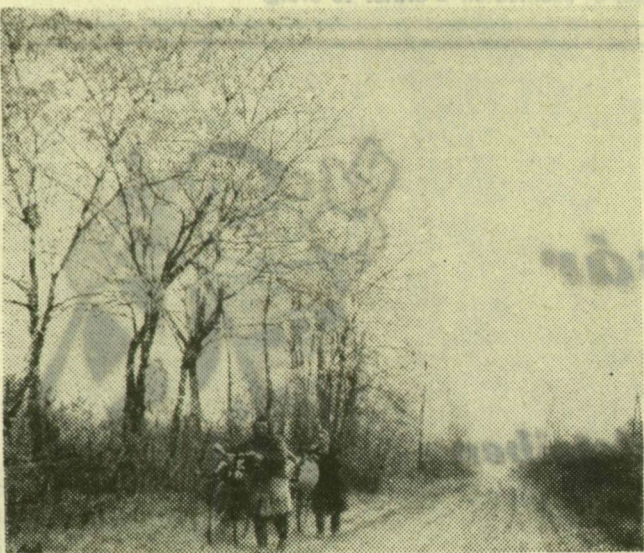
szatban. Ugyanakkor felbecsülhetetlen szerepük van a mezőgazdasági áruterelésben is. A méhek által látogatott kertekben, szántóföldeken 20–25 százalékkal magasabbak a hozamok az „ingyenes” megtermékenyítés következtében.

A méhek többféle hasznosításának legújabb ága a virágpórtermelés. A virágpórgyűjtésére minden kaptár röppnyílása alá rácsot szerelnek, amely — a hazatérő méhek hátsó lábáról letéríti a rátapadt virágpórt. Ez fontos alapanyaga a gyógyszeriparnak, fogyasztása regenerálja a sejteket, fiatalítón hat a szervezetre, ezért jól értékesíthető. A méhészek többsége már berendezkedett a virágpórgyűjtésre.

A kórustagok közül (körülbelül 40-en vannak) természetesen nem mindenki a vállalat dolgozója, de mindannyian sok szállal kötődnek oda, hiszen a vállalat gazdasági vezetői és szak szervezeti bizottsága a 25 év alatt rendkívül sok segítséget, anyagi és erkölcsi támogatást adott a kórusnak. A jubiláló kórus mostani felkészültsége, gazdag repertoárja az énekart irányító szakemberek munkájának köszönhető: Kertész Lajos, Szalay Miklós, Joó Ete, Monoki Lajos és dr. Mihálka György (a kórus jelenlegi karnagya) zenei felkészültsége, pedagógiai tudása újabb és újabb sikerekhez juttatta az énekart.

A mai jubileumi hangverseny előtt Vajda György, a DEMÁSZ igazgatója, az énekart elnöke méltatja a kórus 25 évét. Meghívták az ünnepségre az ipari szövetkezetek városi bizottságának vegyes karát, tekintettel az évek óta tartó jó kapcsolatokra. A közös koncert után jubileumi emléklapokat adnak át a munkáskórus tagjainak.

S. E.

DOLGOSI Károlyné felvétele

DÜLŐUTON